

До членовете на научното жури
с председател проф. д-р В. Стоянов

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мария Петкова Къосева

доцент по търговско право, Юридически факултет на ПУ „П. Хилендарски“, член на научно жури, назначено със заповед № РД-21- 932/07.05.2024 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“

Относно: публична защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление: 3.6. Право (Гражданско и семейно право)

Докторант: Никола Петев Йовчев

Тема: Действие на завета по българското наследствено право

Научен ръководител: доц. д-р Велина Тодорова

I. Данни за дисертанта

Никола Петев Йовчев е завършил средното си образование в ЕГ „Ив. Вазов“, гр. Пловдив с профил италиански и руски език през 2014 г. През 2019 г. завършва магистърска степен по специалност „право“ в ЮФ на ПУ „П. Хилендарски“. От март 2020 г. до март 2024 г. е задочен докторант в специалност „Гражданско и семейно право“.

По време на докторантурата провежда семинарни занятия по дисциплините „Гражданско право – обща част“ и „Семейно и наследствено право“.

От 17 май 2021 г. Никола Йовчев работи като правен експерт в Конституционния съд на република България.

II. Данни за докторантурата, автореферата и публикациите

Никола Йовчев е зачислен като задочен докторант към катедра „Гражданско-правни науки“, Юридически факултет на ПУ със заповед № Р33-530/03.02.2020 г. и е отчислен с право на защита на основание заповед РД-21-

602/15.03.2024 г., на Ректора на ПУ. В срока на докторантурата е положил успешно задължителните изпити по научната специалност и темата на дисертацията. Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита от Катедрения съвет на Юридически факултет с Протокол от 26. 04. 2024 г., утвърдено с решение на ФС (Протокол № 120/26.04 2024г.) Със Заповед № РД-21- 932/07.05.2024 г. на Ректора на ПУ е определен състав на научното жури и срок на публичната защита. От така изложените аргументи, подкрепени с приложените документи, е видно, че не се констатираат допуснати нарушения на нормативната уредба при провеждане на процедурата.

Докторантът е изготвил и представил автореферат, който съответства на нормативните изисквания – обосновал е актуалността на изследването, предмет, цел и методология на изследването, структурата, основни моменти от труда и научните приноси, както и библиографска справка и публикации по темата.

За участие в процедурата са приложени следните статии:

Защита на кредиторите при особеното правоприменение по чл. 11 от Закона за наследството. сп. „Правна мисъл“ бр. № 4/2020, стр. 23-41;

Идването завет и техните практически особености. сп. „Правна мисъл“ бр. № 4/2022, стр. 78-94.

Идването завет и техните практически особености публикувана в „Сборник научни изследвания в чест на проф. Цанка Цанкова“, УИ „Св. Климент Охридски“, София, 2023, стр. 312-324;

Особен предмет на завета. Сп. „Правна мисъл“ кн. 1 от 2024 г.;

Публикуваните от докторанта Н. Йовчев четири статии са свързани пряко с темата на изследването и събират нужния брой точки — 50 точки от изискуеми 30 точки. Следователно докторантът изпълнява наукометричните изисквания за получаване на степента „доктор“ (дисертационен труд – 50 точки и публикувани статии – 50 точки).

III. Характеристика на дисертационния труд и анализ на съдържанието

Съдържанието на дисертационния труд следва класическата структура на докторски дисертации с тази особеност, че се представят повече глави – шест, които се предхождат от увод и на края са направени обобщения в заключителната част. Приложена е библиография. Обемът на дисертационния труд е 260 страници, като включва 416 бележки под линия. В изследването са коментирани и множество съдебни актове, които са показателни за практическите проблеми при решаване на спорове относно завета като класически институт на наследственото право. Използваната

литература е с обем 103 заглавия книги, студии и статии, вкл. на италиански, английски и руски език.

Дисертационният труд „Действие на завета по българското наследствено право“ е задълбочено монографично цялостно изследване върху завета в българското право, т.е. съдържанието надхвърля заглавието на труда, което се отнася до последиците или негово действие. Положени са изключителни усилия и са обхванати много широк спектър въпроси в изясняване на същността на този важен институт на наследственото право. Прави впечатление изключително добрия стил на изложението и използването на точния понятиен апарат на правото, представени в една прецизна езикова форма.

В българската правна литература има и друго научно съчинение, посветено на частен въпроса относно завета – а именно монографичното изследване на доц. В. Петров „Наследяване на задължения и отговорност за завети“, но обсъжданата дисертация е с по-различен обхват и предмет на изследване.

В Глава първа „Възникване и развитие на завета“ и проследено историческото развитие на института, започвайки с римското право и проследявайки развитието му в контекста на променящите се обществени отношения в континенталната правна система, като е проследен и историческия развой на завещателите разпореждания в българска държава и право. В заключение авторът обобщава, че концептуалното развитие на завета в исторически и сравнително-правен план се дължи преди всичко на целесъобразност, продиктувана от оборота в живота, а не на необходимостта от правни иновации.

Глава втора е посветена на „Правна същност на завета. Характеристика и разграничения“. Намерена е неразривната връзка между правото на собственост и завета като способ за съхранението му и развитие. Прави се обосновано твърдение за логическата взаимна обвързаност между неприкосновеността на частната собственост и завещателната свобода. Изяснен е заветът като едностранна, формална, безвъзмездна сделка и като отменим правен акт, като сделка *mortis causa*. Коректно са представени различни доктринерни дефиниции за завета и е изведена такава от автора, която обхваща основните характеристика на завета „като разпореждане, пораждащо възможност да се придобие след смъртта на завещателя имуществено право или съвкупност, въз основа на което правоприемникът придобива качеството заветник“.

Положително в научната работа е, че са обсъдени и модалитетите – условие, срок и тежест, както връзката и значението им за завета.

Глава трета е посветена на „Видовете завет и техните практически особености“ като се акцентира върху разграничението на пряк и косвен завет и значението им за

практиката при различните правни последици. Интерес представлява и значението на вида правоприемство, което се установява – конститутивна или транслативна сукцесия. Това деление е с изключителна практическо значение, защото определя частта от предмета и обема от правомощията, които се прехвърлят върху правоприемника.

Глава четвърта анализира предметния обхват на завета, т.е. различните права, които биха могли да бъдат предмет на завет. Прави впечатление, че авторът се е постарал да бъде изчерпателен относно разнообразието на права, включително права на интелектуалната собственост, семейни, трудови и осигурителни, както и членствени правоотношения при някои търговски дружества и други съвкупности. Вън от заглавието на подточката 4.6.2., „Членствени правоотношения“ накратко е обсъден въпроса за дружествените дялове и акции като предмет на завет. В тази част работата може да се допълни и прецизира. Този всеобхватен и изчерпателен подход в четвърта глава относно правата на завет е с приносен характер. Оригинален е критичният анализ на завет на владение, както и завет на облигационното право на вземане, и свързания начин за известяване на длъжника по облигационното отношение, момента на преминаване на правото към заветника, обема на прехвърленото право и др. Сполучлива е съпоставката с института на цесията. Логично е направен извода, че поради появата на нови субективни права институтът е динамичен от гледна точка на предмета на завета.

В Глава пета са обсъдени обстоятелства, възпрепятстващи действието на завета. Положителен е системния, аналитичен и критичен подход на основанията за недействителност и отмяна. Изчерпателно са анализирани основанията за недействителност и отмяна и е направена подходяща съпоставка с общите основания в гражданското право.

Глава шеста разглежда отговорност на заветниците. Обсъдено е правото в полза на кредиторите да искат съответно намаляване на заветите при недостатъчност на наследствения актив. Разглеждат се и отношенията между наследниците с право на запазена част и заветниците или законоустановената защита на необходимите наследници и гарантираната част от наследственото имущество, която те следва да получат.

IV. Научни и научно-приложни приноси.

С приносен характер е изборът на тема на докторската дисертация „Действие на завета по българското наследствено право“. Това е първото монографично изследване, посветено на завета като класически институт на наследственото право. Научно-

приложни приноси са: историческият и сравнително-правен преглед на завета от римското право до наши дни – законодателство, съдебна практика, теоретични виждания и критичен анализ; изведената дефиниция за завет на основата различни научни интерпретации; подробното, систематизирано, критично представяне на правата, предмет на завета; съпоставителния анализ на основанията по гражданското право и спецификите относно недействителност и отмяна на завета; защитните механизми за останалите наследници и кредитори при завет.

V. Основни критични бележки и препоръки.

В началото на изложението беше посочено, че намирам заглавието за по-тясно от съдържанието, поради обстоятелството, че се надхвърля действието на завета, а е налице цялостно, задълбочено изследване на завета по българското право.

Приемам за неточно заглавието на точка „Членствено правоотношение“ като вид съвкупност, доколкото предмет на обсъждане са и завет на дружествен дял и акции, независимо, че има връзка и обусловеност между тях. Тази материя предполага допълване и прецизиране на изследването на завет на дружествени дялове и видовете акции и спецификите, които разкриват поради сложността и комплексния характер. Вън от това, тази проблематика от търговското право допълва обхвата на завета относно правата, които биха могли да са негов предмет, което води до пълнота на изложението.

Тези бележки и препоръки не намаляват стойността на дисертацията, тя е изключително задълбочена, с множество научни постижения и прецизен правен език, което е принос за правната наука.

VI. Заключение.

Въз основа на становището ми и постигнатите положителни резултати, актуалност на темата и научни приноси убедено предлагам на Научното жури да присъди образователна и научна степен „доктор“ на задочен докторант Никола Петев Йовчев за изготвения от него дисертационен труд „Действие на завета по българското наследствено право“, област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право.

13.06.2024 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Мария Кьосева